

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. VII. De Commissione, & Executione Dispensationum super Impedimentis
Conjugiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

S. VII.

De Commissione, & Executione Dispensationum super Impedimentis
Conjugiorum.

S U M M A R I U M.

217. Cui committi solet Dispensatio Impedimenti in foro externo?
218. Quid circa hoc possit Vicarius Generalis Capituli, Sede vacante?
219. An si Dispensatio commissa est Episcopo, ingerere se possit ejus Vicarius Generalis, aut vicissim, si huic, Episcopus?
220. An commissio transeat ad Successorem?
221. Quid operetur absolutio ab Excommunicatione &c. dispensationi præmitti solita?
222. An executionem Litterarum facere Commissarius possit ante præsentationem illarum?
223. 224. Quid debeat examinare?
225. Quomodo, & an judicialiter?
226. An potestatem istam subdelegare alteri possit?
227. An aliquid pro Dispensationis executione accipere?
228. Quid faciendum illi, si reperiat Oratorem laborare alio Impedimento?
229. Quam vim habeat Dispensatio ad legitimam prolem?
230. Quid faciendum, si Litteris certa qualitas persone adjecta sit?
231. Quando dicatur Dispensatio data in forma pauperum?
232. Ut in hac forma dispensatio detur, requiritur I. ut Oratores sint pauperes.
233. II. Ut sint miserabiles.
234. III. Ut de proprio labore, & industria vivant.
235. IV. Et quidem tantum.
236. V. Uterque Oratorum debet esse pauper.
237. VI. Fidem de hoc facere debent attestatione Parochi, & testium.
238. VII. Præcessisse debet copula, vel hujus suspicio.
239. VIII. Periculum mortis.
240. IX. Distare debent 100. ab Urbe milliaribus Italicis.
241. X. In executione observandæ sunt clausule, expresse in Litteris.
242. Dispensationes pro foro conscientie expediuntur nomine Majoris Pœnitentiarii.
243. Diriguntur ad Confessarium ab Oratore eligendum.
244. Qui, antequam dispenset, examinare debet, an preces veritate nitantur &c.
245. Dispensatio hæc fit in ipso actu Sacramentali.
246. Sublata prius occasione peccandi.
247. Præmissa Absolutione à Censuris.
248. Injunctâ Pœnitentiâ.
249. Super Impedimento tantum expresse in Litteris.
250. Certiorata parte nullitatis ignorâ.
251. Prole legitimata.
252. Dispensatio hæc dari debet sine attestatione de ea datâ.

17 **Q**uæritur I. Quid attendendum sit illi, cui Dispensatio, vel Executio Dispensationis à Sede Apostolica committitur pro foro externo? *xy.* Hic, ut munus sibi commissum debito modo impleat, præ oculis habere debet tenorem Litterarum Apostolicarum, atque intelligere, & diligenter observare clausulas illis insertas, in specie sequentia sunt notanda.

1. Committitur Dispensatio plerumque Ordinario Oratorum, vel Vicario Generali, aut Officiali ejusdem: & hinc, ut *suprà n. 171.* dictum est, in Supplicatione exprimi debet Diœcesis, unde orti, vel oriundi sunt Oratores. Solent autem in hujusmodi Litteris Dispensatorijs nomina Officialis, & Vicarii Generalis pro Synonymis accipi; imò si committuntur Dispensationes ultra Montes, v. g. apud nos in Germania exequendæ, in Litteris Apostolicis Vicarii Generales semper appellantur *Officiales*, sitque inscriptio in hunc modum: *Dilecto Filio Officiali Eysbittensi.* Quod est discrimen inter Dispensationes commissas citra Montes, & inter eas, quæ committuntur

ultra Montes; nam si committantur citra Montes Vicario Generali, appellatur ille nomine Vicarii, sic: *Dilecto Filio Venerabilis Fratris nostris Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus Vicario Generali.* Corrad. *Prax. Disp. Apost. l. 7. c. 4. n. 12.*

2. Vicario Capituli, Sede vacante, ²¹⁸ non committitur Dispensatio, sed eo casu, uti & quando Oratores nullius sunt Diœcesis, committi illa solet Ordinario viciniori, aut ejus Officiali, seu Vicario Generali. *Garc. p. 6. de Benef. c. 2. à n. 44.* *Franc. Leo Thesaur. For. Eccl. p. 1. c. 10. n. 8.* *Corrad. c. 4. c. n. 11.* Et hinc Litteras Dispensatorias, directas ad Vicarium Generalem Episcopi, Vicarius Capitularis non potest executioni dare, prout de Dispensationibus Matrimonialibus decrevit *S. Congr. Concil. 24. Maij 1621.* de Commissionibus Apostolicis in forma *Dignum*, & alijs *2. Aug. 1631.* Estque hoc verum, etsi is ipse, qui prius fuit Vicarius Episcopi, fuisset confirmatus in Vicarium Capituli; nam neque ipse hujusmodi Dispensationes exequi potest, ut contra *Salas de LL. D. 20. sect. Ddd*

17. n. 124. Sanch. l. 8. de Matr. D. 27. n. 32. & alios nonnullos docet, & notoria praxi Datarie confirmat Corrad. l. cit. n. 11. *¶ sed hic.* Estque Dispensatio, casu, quo Littere directe sunt Vicario, seu Officiali Episcopi, à Vicario Capitulari facta, irrita, & nullum Matrimonium, vigore talis Dispensationis contractum, prout resolutum est in *Abulens. Beneficij 13. Jul. 1597.*

219 3. Si Dispensatio per Rescriptum commissa sit Episcopo, non potest ejus executionem suscipere illius Vicarius, & vicissim, si Vicario, non potest se ingerere Episcopus, sed siquidem commissa sit Episcopo, & hic ante presentationem Litterarum objerit, expectare Oratores debent, donec Ecclesia vacanti fuerit de Pastore provisum, vel debent super predictis Litteris petere novam commissionem, quæ de Stylo Curie *Mutatio Judicis* nuncupatur, quæ committatur Ordinari viciniori, ut dictas Litteras exequatur, servatâ aliâ earum formâ perinde, ac si ad ipsum à principio hujusmodi Littere directe fuissent. Et idem erit, si Vicarius Episcopi defuncti cepisset Litteras exequi, nec potuit eas expedire ante obitum sui Episcopi. Corrad. l. cit. n. 22. Eadem *Mutatio Judicis* dari etiam consuevit, quando proprius Oratorum Ordinarius tempore jam impetrati Rescripti longè distat, non relicto Vicario, quando est suspensus, quando suspectus, vel quando sine rationabili causa recusat procedere ad executionem Litterarum. Corrad. n. 25.

220 4. An Successor Episcopi, vel Vicarij, cui commissa est Executio Litterarum, exequi illas possit, pendet ex eo, an commissio facta sit ipsi sub nomine personæ, an sub nomine Dignitatis, & Officij. *Si sub nomine personæ*, commissio cum persona expirat; quia hujus adhæret ossibus, censeturque ejus electa industria. *Si sub nomine Dignitatis, vel Officij*, ad Successorem transit, Priori modo commissio censetur facta, si in Litteris exprimat nomen personæ; posteriori, si in iisdem exprimat nomen Dignitatis, vel Officij. *Wiestner hic n. 135. Reiffenstuel Append. n. 298.*

221 5. Solent Oratores in Litteris Dispensatorij absolvi à quibusvis Excommunicationis, Suspensionis, Interdicti, aliisque sententijs, in eum finem, ut rescripti impetrandi capaces fiant; nam casu, quo ireriti essent e. g. Excommunicatione, gratia per ipsos impetrata non valeret *c. ipso Jure 1. de Rescript. in 6.* Notandum autem hic est discrimen, quando Dispensatio petitur super Impedimento Consanguinitatis, vel Affinitatis primi, & secundi gradus, copulâ subsecutâ, & quando petitur Dispensatio super alijs impedimentis; nam in primo casu ad incestuosorum petitionem Executoribus absolute conceditur potestas absolvendi ab Excommunicatione, & alijs

pœnis, quæ in hujusmodi incestuosos per *Constit. Gregorij XIV. incipit Sicut antiquus editam Calend. Mart. 1590.* sunt constituta. In secundo autem casu Pontifex tantum absolvit ad reincidentiam: quæ absolute propriè non est à Censura; quia per ipsam non Censura, sed effectus duntaxat aliquis Censuræ tollitur. *Palao tr. 29. D. 1. p. 11. S. 2. n. 12. Wiestner hic n. 137. Reiffenstuel n. 312.*

6. Executor, quicumque deputetur, nullam habet Jurisdictionem, nec potest Litteras exequi, nisi nec dare Oratoribus potestatem contrahendi, antequam Littere Apostolicæ in Originali eidem presententur, etsi aliunde jam sciat, illas fuisse concessas. *Garc. p. 6. de Benefic. c. 2. n. 8. Sperell. decis. 85. n. 31. Vinc. de Just. l. 1. de Dispens. c. 6. n. 2. Reiffenstuel n. 299.* Et alij communiter arg. *c. super eo 12. de Appell. ibi, Ex tunc terminus incipit currere, cum Judices contigerit Litteras recepisse.* Et hinc nullum est Matrimonium, quod Oratores contrahunt, licet Dispensationis Litteras jam habeant in suis manibus, & deputatus ad dispensandum Executor ad id dedisset licentiam; sed requiritur, ut eæ Littere prius dicto Executori presententur, & ab ipso videantur, iisque visis gratia Dispensationis ab ipso detur, ut bene *Sanch. l. 8. de matr. D. 30. n. 12. & D. 35. n. 18.* Imò in tali casu nulliter contrahentes indigent novis Litteris Dispensationis obtinendis Româ, ut teste *Corrad. Prax. Dispens. Apost. l. 8. c. 1. n. 44. ¶ proindeque*, resolvit *S. Congr. Conc. 12. Jan. 1606.* & patet ex *Trid. sess. 22. c. 5. de reform.* ubi Dispensationes, etiam in forma gratiosa carere dicuntur effectu, nisi prius ab Ordinario cognoscantur.

7. Presentatis sibi Litteris in Originali, Executor debet ante omnia diligenter considerare, & videre, an sint conformes consueto stylo Curie, & an solitas, vel insolitas habeant clausulas. Si enim Littere Stylo Curie non sint conformes, aut insolitas contineant clausulas, suspectæ sunt de fraude, & dolo; cons. executioni dari non debent. *Menoch. de Præsumpt. l. 5. præsumpt. 3. n. 103. Gonzal. ad Reg. Cancell. 2. Gloss. 36. n. 86. Barbof. l. 2. Vol. 17. n. 151. Vinc. de Just. l. 1. de Dispens. c. 6. n. 13. & colligitur ex c. quam gravi 6. de crim. fals.*

8. Præterea Executor diligenter in formare se debet super causa Dispensationis, & si preces veritate nitantur, tum primum Autoritate Apostolica dispensare. Ubi notandum discrimen inter Clausulam, *Si ita est, si preces veritate nitantur*, & inter Clausulam, *si preces veritate mihi reppereris.* Nam si prior Clausula Rescripto adjecta sit, valet Dispensatio, etiam si dispensans causæ cognitionem non præmiserit, modò reipso preces veritate nitantur. At si adjecta Rescripto sit Clausula posterior, omnia

sa causa cognitione, Dispensatio invalida est, licet re ipsa veræ sint preces; quia tunc causa cognitio induit naturam conditionis, ut adeo, eâ nondum impletâ, Executori jus dispensandi nondum competat. Garc. p. 6. de Benef. c. 2. n. 265. Guier. l. 2. qq. Can. c. 15. n. 112. Sanch. l. 8. de Matr. D. 35. n. 15. Filiuc. tom. 1. tr. 10. p. 2. c. 10. n. 354. Vinc. de Just. l. 1. c. 6. à n. 246. Wiestner hic n. 138. Reiffenstuel n. 322. & hoc teste sæpius decidit Rota.

225 9. Sufficit autem, si cognitio ista causa sit extrajudicialis, ut cum communi DD. notat Sanch. l. 8. de Matr. D. 35. n. 15. Guier. c. 128. de Matr. n. 10. Perez D. 43. sect. 4. n. 2. Vinc. de Just. c. 6. cit. n. 262. Wiestner n. 139. Reiffenst. n. 324. conf. sufficit, si Executori undecunque precum veritas innotescat. Res clara est, quando Dispensatio committitur pro foro interno; quia in hoc sola partis informatio accipienda est, utpote quæ occultè omnino fieri debet, & solius fori interni Leges sequitur. De Dispensatione commissa pro foro externo ostenditur ex eo; quia in hac etiam cognitio veritatis precum conscientie, & arbitrio Executoris relinquitur, quod cum sit, judicialis cognitio causa non requiritur. Si tamen adesset contradictor, citari pars, & acta in scriptis deberent redigi. Garc. p. 6. de Benef. c. 2. n. 247. Vinc. de Just. c. 6. cit. n. 247. Reiffenstuel n. 326.

226 10. Commissa Dispensationis executio subdelegari non potest, ut communiter DD. notant, qui tamen in ratione istius danda non conveniunt. Corrad. l. 7. prax. Dispens. Apost. c. 6. n. 40. putat, istud ideo fieri non posse, quod electa in hoc censetur fides, & industria personæ, ut indicare videntur verba, Discretionis tue, de qua in his specialia fiduciam obtinemus, & super quo conscientiam tuam oneramus. Sed revera ex his verbis efficaciter nil probatur, cum ipsdem potius monitio, & declaratio officij Executoris denotetur, ut bene advertit P. Wiestner hic n. 141. Quare id melius ducitur ex arg. c. fin. Si ceterum de Offic. Deleg. ubi inhibetur subdelegatio Dispensationis pro Irregularitatibus: quæ dispositio, ut arg. ff. cum pater 77. §. 20. ff. de Legat. 2. notant Abb. in c. fin. cit. n. 2. Felin. n. 8. Laym. n. 5. Pirhing. de Offic. Deleg. n. 12. porrigitur ad casus expressis similes, scilicet eos, qui subiecta ratione afficiuntur. est autem Dispensatio super Impedimento Matrimoniali non minus gravis, quam Dispensatio cum Irregulari. Intelligendum autem hoc est de ipso ministerio Dispensationis; nam pro capienda informatione necessaria Executor alios subdelegare potest, ut cum alijs advertit Corrad. l. cit. n. 41.

227 11. Dispensans intuitu Dispensationis non potest quidquam, etiam spontè ob-
R. P. Schmalzgrueber L. IV.

latum, accipere, sub Excommunicatione lata Sententiæ, ut in Litteris Apostolicis semper additur. Et intelligendum hoc etiam est de esculentis, & poculentis, quæ paucis diebus consumi possunt. Sanch. l. 8. de Matr. D. 35. n. 11. Corrad. c. 6. cit. n. 15. Vinc. de Just. n. 241. Reiffenstuel n. 316. quia verba sunt generalia, adeoque generaliter intelligenda sunt c. quia circa 22. de privill. Neque aliud probatur ex c. statutum 11. §. insuper de Rescript. in 6. ubi sub inhibitione receptionis munerum, esculenta, & poculenta excepta dicuntur; quia est sermo de Delegato ad lites, cujus commissio, cum ordinariè diu duret, & magni laboris sit, stipendio aliquo digna videtur: quæ ratio non militat in casu præfenti, ubi Dispensationis expeditio brevissima, & facillima est. Notarius tamen pro examinandis testibus, & alijs informationibus accipere potest quartam partem aurei, prout expressè declaravit S. Congr. apud Corrad. l. cit. n. 14. quia præceptum, Litteris Dispensatorijs insertum, non hunc, sed Executorem solum afficit. Imò etiam iste, postquam facta est Dispensationis executio, aliquid gratuitò oblatum accipere, non tamen prætereunte potest, ed quòd cesset tunc prohibitionis ratio, quæ est, ne Judex muneribus excæcatus iniquè dispense. Sanch. D. 35. cit. n. 13.

12. Quodsi Commissarius, causâ cognitâ, repererit Oratores laborare alio Impedimento, non expresso, Dispensationis Litteras executioni mandare non potest, sed Papæ offerendæ sunt novæ preces, tali Impedimento expresso, ut cum alijs rectè notat P. Wiestner hic n. 142. Si verò examinatis Litteris, & veritate precum, nulum appareat Dispensationis impediendæ impedimentum, statim pronuntiabit suam sententiam, quâ declarat in scriptis, preces esse verificatas, & dispensabit juxta formam Rescripti, suoque nomine subscribet sententiam, tradito partibus Authentico ejus transumpto, ut sic servatâ formâ Trid. (prout in Litteris Dispensatorijs poni solet) inter se Matrimonium ineant. Hac tamen Clausulâ non prohibetur Episcopus remittere Denuntiationes, ut contra Zerol. prax. Episc. p. 1. V. Matrimonium verius docent Sanch. D. 35. cit. n. 19. Guier. c. 128. de Matr. n. 11. Barbof. de Offic. Episc. alleg. 42. n. 14. Wiestner n. 146. ex generali potestate, Episcopis circa hoc concessa ab ipso Trid. ut adeo, qui præmissa Dispensatione hac, sine Denuntiationibus coram Parocho, & testibus contrahunt, adhuc dici possint contrahere, servatâ Trid. formâ.

13. Quoad legitimationem prolis, in-
terest, an suscepta illa sit ante Dispensationem impetratam, vel post, si post, legitima foret, etiam in Litteris Dispensatorijs non adderetur Clausula, Prolem suscipiendam exinde legitimam nuntiando. Si ante, videndum,
Ddd 2 20

an suscepta sit ex fornicatione, an verò ex Matrimonio, ante Dispensationem obtentam invalidè inito. Si ex fornicatione, vi prædictæ Clausulæ proles erit legitima quoad Spirituality tantum. Si ex Matrimonio invalido considerandum, an istud mala utriusque fide contractum sit, an saltem unius bonâ. Si primum, iterum quoad Spirituality solum legitima erit, quoad cætera manebit spuria, nisi Papa dispensaret in radice Matrimonij nulliter contracti, vel cum subditis ipsius dominio temporali subjectis. Si secundum, dispensatione etiam omiſsa, quoad omnia erit legitima favore bonæ fidei, ut Tit. seq. dicitur.

230 14. Si qualitas personæ Oratorum adjecta sit Litteris Dispensatorijs, quòd honesti, nobiles, nobili genere procreati, principales loci, vel de populi principalioribus sint, videndum, an narrativè tantum qualitas ista inseratur in Rescripto, vel in principio tantum, an verò in corpore Rescripti, & tanquam motivum, seu causa movens ad concedendam Dispensationem specificè, vel genericè allegetur; nam si hoc secundum fiat, quòd indicant verba, *Ut asserunt, ut asseritis, vel asserentes se nobiles* &c. tunc coram Executore hæc qualitas probanda est arg. l. omnes 2. C. de his, qui ven. etat. Sanch. D. 35. cit. n. 25. Gutier. c. 129. n. 13. Barbof. claus. 116. n. 1. Corrad. l. 7. c. 2. n. 118. Vinc. de Just. l. 3. c. 2. n. 118. Wiestner n. 149. Reiffenstuel n. 330. Dicitur autem *Honestus*, qui honestè, & decenter vivit, cujusque familia nullâ turpitudinis notâ, seu vitio laborat. Isidor. l. 2. Etymol. *Nobilis simpliciter*, qui vivit nobiliter, sive abstinet ab his, quæ populares tractare solent. De nobili genere procreatus, cujus majores, aut saltem parentes nobiles fuerunt. *Principales populi*, seu loci, qui in isto, vel populo autoritate, potentia, opibus excellent. Sanch. l. 8. cit. D. 19. n. 6. Gutier. c. 128. n. 13. *at in commissione*, Corrad. à n. 118. cit. Vinc. de Just. n. 132. Wiestner n. 149. Reiffenstuel n. 331. & seqq.

231 Quaritur 2. Quid notandum, quando Dispensatio datur in forma pauperum? *1.* In forma pauperum Dispensatio tunc dari dicitur, quando pro foro externo ex legitima causa gratis dispensatur cum verè pauperibus, & miserabilibus personis, non habentibus sufficientia media ad solvendam taxam, seu compositionem, ut vocant, pecuniariam, quæ in quibusdam Impedimentis exhiberi Officialibus Curiae Romanæ solet: adeoque effectus hujus specialis formulæ est, ut dispensati liberentur à solvenda hac compositione.

232 Ut obtineatur in hac forma Dispensatio apud Curiam Romanam, requiritur 1. ut Oratores, qui pro Dispensatione in hac forma impetranda supplicant, sint pau-

peres. Tales autem ad effectum obtinende Dispensationis in hac forma censentur esse, qui ultra sustentationem, statui suo convenientem, non habent, ex quo Compositionem, sive Jura Officialium Curiae Romanæ solvant. Alij ad hunc effectum pauperem censent foeminam, quæ Dotem tantam non habet, quanta exigi solet ad nutriendum viro æqualis conditionis extra propriam Consanguinitatem, vel Affinitatem; vir autem, cujus patrimonij substantia talis non est, ut æqualis conditionis uxorem, inter quam, & ipsum nuptiale impedimentum non intercedat, facili non reperiat, ut ad mentem Riccij *prax. aur. tom. 1. decis. 228. n. 8.* tradunt Hurtad. de Matr. D. 16. *difficult. 3. n. 11.* Gobat *Exper. tr. 9. à n. 656.* Alij arbitrio Judicis hoc decidendum relinquunt, qui attentâ personarum, & circumstantiarum qualitate arbitrabitur, Sord. de Aliment. tit. 7. q. 9. n. 10. Gonzal. ad Reg. 3. Cancell. gloss. 4. n. 43. Barbof. de Appell. Verb. Jur. V. pauper, n. 4. Vinc. de Just. l. 1. de Dispens. c. 7. n. 70. Reiffenstuel n. 372. nam universaliter ea, quæ à Jure definita non sunt, ac sub certa Regula comprehendendi nequeunt, Judicis arbitrio relinquuntur. l. si servus 1. fin. ff. de Jur. delib.

2. Non sufficit Oratores esse pauperes, sed debent etiam esse miserabiles, ita, ut proprio labore, & industria tantum vivant. Corrad. l. 8. *Prax. Dispens. Apost. c. 5. à n. 4.* Vinc. de Just. c. 7. cit. à n. 72. Ratio est, quia Papa in suis litteris id tanquam conditionem in sensu copulativo requirit, dicens: *Dummodo ipsi sint pauperes, & miserabiles, & ex labore, & industria tantum vivant.* igitur adjectio hæc aliquid operari debet; nam in dictis Litteris nihil frustra apponitur, nihil autem operaretur, si quicumque pauperes, & non miserabiles sperare dispensationem in forma pauperum ex Curia Romana possent. *Conf.* Nam dictio *Miserabiles* per Urbanum VIII. est de novo adjecta, cum antea sufficeret dicere, quòd Oratores essent pauperes, idque ad obvian- dum fraudibus, quibus multi, licet potuerint solvere compositiones, aliæque Jura Officialium, ad solutionem hanc evitandam, emendicato paupertatis testimonio, finge- bant se pauperes. igitur per dictionem istam inducitur diversitas, & sic verificari specialiter debet. Ex quo sequitur, quod notat Corrad. l. cit. n. 6. perperam à Delegatis fieri executionem Dispensationum sibi commissarum, si eis non constiterit, Oratores non solum esse pauperes, sed etiam miserabiles.

3. Debent esse miserabiles non quomodocunque, sicut sunt cæci, claudi, diuturno morbo fatigati, pupilli, viduæ &c. etiam divites; sed opus est, ut proprio labore, & industria tantum vivant: & quidem copulativè cum paupertate n. 332. explicata,

ad, et, ut ex hoc suo labore, & industria ultra sustentationem, statui suo convenientem, non habeant, ex quo compositionem, quæ pro Dispensatione in Dataria requiritur, possint pendere. Parum autem interest, quis ille labor, vel industria sit, quâ vitam tolerant. Imò Gobat *tr. 9. cit. n. 658. fn.* notat, in Diocesi Constantiensi ex antiqua consuetudine ad effectum Dispensationis *in forma pauperum*, & gratis impetrandæ pro pauperibus, & miserabilibus personis haberi omnes illos, qui agriculturâ, opificio, vel arte, etiam liberali, ut pictorum, vel Pharmacopolarum etiam est, se, & familiam suam alunt. Addit idem Gobat *n. 661.* pro Helvetijs, etiam Nobilibus, & Senatoria dignitate claris, dispensationes Matrimoniales *in forma pauperum*, & gratis concedi ex speciali Curie Apostolicæ favore consuevisse.

35 4. Oratores, qui impetrare, & Commissarij, qui exequi Litteras Dispensationis, datas *in forma pauperum*, volunt, bene notare debent particulam taxativam *Tantum*, cum dicitur, *Labore, & industria tantum vivunt*. Nam inter eos, qui labore, & industria suâ vivunt, distinguendum est, an præter ea, quæ ex labore, & industria suâ percipiunt, bona aliqua habeant, vel an nulla habeant. *Si nulla habent bona*, & idcirco ex labore, & industria suâ tantum vivunt, tum solum pro pauperibus haberi, & Dispensationis *in forma pauperum* capaces cenferi debent, quando ex hoc suo labore, & industria lucrantur præcisè sustentationem suam honestam; nam si ex partis ita fructibus laboris, & industriae suæ ultra expensas in sustentationem necessariò faciendas superfit aliquid, quo solvere taxam, vel etiam in parte possint, pro omnino pauperibus habendi non sunt, nec liberantur à solvenda hac parte taxæ. *si verò habeant bona alia*, videndum, an ex his bonis suis percipiant, vel saltem, si illa locarent, perciperent tantos fructus, ut absque ulteriori suo labore, & industria per totum, vel per majorem, aut notabilem saltem, v. g. sextam anni partem vivere possint, an verò non percipiant, vel percipere ex locatione possent fructus tantos. *Si primum*, Dispensationem *in forma pauperum* sperare non possunt; quia jam non ex labore, & industria suâ tantum vivunt. *Si secundum*, verè pauperes, & miserabiles ad effectum impetrandi Rescriptum *in forma pauperum* censendi sunt, *idque verum est*, etsi Spem certam, vel jus habeant in futurum acquirendi bona v. g. ex legato, hæreditate consanguineorum, aut fideicommissò; quia à paupertate præsentis non liberat Spes, sed res, nec consideratur jus in Spe, sed in re, cum sola Spes non alat, nec vestiat hominem. Videatur Corrad. *Prax. Dispens. Apost. l. 8. c. 5. à n. 12.* Vincent. de Just. *de Dispens. l. 1. c. 7.*

n. 15. Reiffenstuel *Append. n. 379. & seqq.*

5. Ad obtinendam Dispensationem *in forma pauperum*, non sufficit, unum ex Oratoribus esse pauperem, & miserabilem, sed omnino requiritur, ut ambo sint tales, ut contra Gobat *Theol. Exper. tr. 9. n. 659.* advertunt, & Stylo Curie confirmant Corrad. *c. 5. cit. n. 2.* Vinc. de Just. *c. 7. cit. n. 2.* Reiffenstuel *n. 397.* patetque ex ipsa Clausula, quæ cum ambos Oratores *in plurali* pauperes, & miserabiles asserat, in plurali verificari debet; nam numerus pluralis saltem dualitatem requirit, nec uno contentus est *l. ubi numerus 12. ff. de testib.*

6. Ne falso paupertatis prætextu Officiales Curie facile sportulis suis defraudentur, juxta Instructionem ab eadem Anno 1658. & postea 1671. die 6. Oct. transmissam, & formam relatam à laudato Corrad. *n. 12.* Oratores pro Dispensatione super Impedimento nuptiali *in forma pauperum* impetranda supplicantes, eidem Curie fidem facere debent attestatione proprii Parochi, & depositionibus duorum, vel trium testium fide dignorum coram Episcopi Officiario, vel Vicario Generali legitime examinatorum, quòd pauperes, & miserabiles sint, ut ex labore, & industria sua tantum vivant.

7. Dispensationem *in forma pauperum* Curia Romana ob nullam aliam causam dare solet, quàm ob copulam, vel suspensionem copulæ inter laborantes Impedimento habitæ, velpotius ob mulieris infamiam, & scandala verisimiliter inde secutura, nisi Matrimonium inter eos sequatur. Corrad. *c. 5. cit. Vinc. de Just. c. 7. n. 2.* Reiffenstuel *n. 369.* Sufficit autem pro valore Dispensationis, si præcessit suspicio etiam falsa incestus inter Oratores commissi: imò, ut nuperimè Reverendiss. & Illustrissimus Abbas Josephus Melchiori, vir Styli, quem Curia Romana tenet, ex longissimo tempore peritissimus, super Dubio hoc interrogatus, respondit, suspicio incestus ex eo datur, quando pauperes, aliive notæ non magnæ homines pro Dispensatione in secundo Gradu Romanam recurrunt, eamque tandem urgendo, & instando evincunt, ut adeo, etsi incestum revera commissum Oratores in supplicatione sua non expriment, imò extra Confessionem verecundiæ causâ negent, Ordinarius, cui executio Litterarum committitur, sine scrupulo dispensare possit.

8. Additur in iisdem Curie Romanæ Litteris quòd Oratorum utriusque, vel uni saltem ex incestu, vel suspicione incestus imminet periculum mortis, licet de hoc periculo in Supplicatione non meminerint Oratores, imò etsi hodie in Germania incestus, in secundo gradu æquali commissus, morte non puniatur; nam esto, in Germania poena ista à Tribunalium usu recesserit, Le-
Ddd 3 gibus

gibus tamen illa sancita est, & eadem in incestuosos animadverti afolet in alijs Provincijs: ob quam causam Formulæ istius Rescripti antiquissimæ etiam mortis addiderunt periculum, non quod Pontifex semper periculum istud supponat, sed quia à conceptis ab antiquo Formulis S. Sedes recedere nec solet, nec debet; cum enim rerum, poenarumque olim statutarum circumstantiæ mutantur identidem, nec idem omnibus Provincijs mos sit, si itidem S. Sedes mutaret suorum Rescriptorum formulas, quorum tandem, & in quod Chaos deveniretur? Adde, quòd etiam in Germania intercedere præsumatur periculum mortis saltem æquivalenter; cum enim honor, & vita pari passu ambulent, ita contrahentes autem in secundo gradu ob suspicionem incestus se exponant periculo infamiæ, eo ipso se etiam æquivalenter censentur exponere periculo mortis. Ita idem Illustriss. Abbas in allegato Responso.

9. Distinguere etiam Curia Romana solet inter gradus, quibus se invicem Oratores attinent, & pro illorum varietate facilius, vel difficilius ab actuali ad Urbem accessu dispensat; nam cum ijs, qui in quarto gradu simplici, vel in tertio, & quarto mixto se attinent, dispensat ita, ut pro remotione Impedimenti ad Urbem non teneantur accedere personaliter, quamvis intra centum milliaria Italica circa Urbem siti sint. Cum ijs autem, qui in tertio simplici, vel secundo, & tertio mixto conjuncti sunt, absque eo, quòd Urbem personaliter accedant, tantum dispensat, si ultra dicta 100. milliaria ab ea distent. Ij verò, qui primo, vel secundo, aut secundo æquali, vel primo, & tertio conjuncti inveniuntur, pro Litteris obtinendis *in forma pauperum*, non obstantibus quacunque paupertate, & distantia ab ipsa Romana Curia, ad eam personaliter debent accedere, ferentes secum attestacionem Ordinarij de eorum paupertate: nec remittitur eis iter Romanum regulariter loquendo, etsi mendicando illuc ire, vel redire debeant, ut ex praxi, & Stylo Curie docet Corrad l. 8. prax. Disp. Apost. c. 5. n. 26. ubi tamen *¶ Vidimus* addit, Papam subinde ex speciali, & extraordinaria gratia pro Oratoribus, saltem Ultramontanis, expedire Litteras Dispensationum *in forma pauperum*, etsi in dictis propinquis gradibus conjuncti, Urbem personaliter non accedant.

10. Ut verò Commissarius, cui executio Litterarum *in forma pauperum* demandatur, ritè dispense, debet observare clausulas in Litteris allegari solitas, vi quarum debet. 1. Oratores, si cohabitent, à se invicem separare. 2. Imponere ipsis Poenitentiam publicam, seu talem, quæ communitati palàm innotescat, ita ut alijs ad exemplum, & terrorem esse valeat. 3. Ipsi

Oratori operam personalem ad servitium Ecclesiæ alicujus injungere, per tres saltem menses exercendam. 4. De his peractis attestacionem habere. Et tum demum, cum iisdem Oratoribus dispensare, idque gratis; nam si aliquid pro Executione accipiat, præter reatum culpæ, & poenarum etiam nulliter agit, ipsaque Dispensatio, & inde secutum Matrimonium nulla sunt, ut patet ex Forma Litterarum, quas *in forma pauperum* pro hujusmodi Dispensationibus dare Curia Romana afolet.

Quæritur 3. Quid observandum circa formam, & clausulas Dispensationis in foro interno? 1. Hæ expediuntur nomine majoris Poenitentiarj, qui S. R. E. Cardinalis est, super omnibus, & solis Impedimentis occultis, Jure tantum Ecclesiastico dirimentibus, vel impediens tam ad contrahendum Matrimonium, quam ad remanendum in contracto, Vinc. de Just. l. 1. de Dispens. c. 8. n. 29. cum alijs. Excipitur Impedimentum Consanguinitatis; nam super isto ante contractum Matrimonium S. Poenitentiarj dispensat nunquam, post contractum verò in tertio, & quarto gradu, si Consanguinitas est occulta, minime verò in primo, vel secundo, quantumvis occulta illa sit, prout ex Stylo, & praxi patet.

2. Diriguntur Litteræ Dispensatorie ad Confessarium Oratorum, cum Inscriptione, *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbata ab Ordinario per latorem presentium ad infra scripta specialiter eligendo*: quibus verbis innuitur qualitas personæ delegatæ, sive illarum Executoris; nam 1. debet esse Magister in Theologia, vel Doctor Juris Canonici, nisi speciale privilegium à Sede Apostolica habeat, quale habet Societas JESU, ut gradus in Litteris nullus requiratur, 2. Debet esse approbatus ab Ordinario Diocæsano pro Confessionibus poenitentium excipiendis. 3. Debet ad hoc ab Oratore esse specialiter electus; in hac tamen electione non prohibetur idem Orator variare. Sanch. l. 8. de Matr. D. 27. n. 40. Perez D. 48. de Matr. sect. 5. n. 7. Dian. p. 8. tr. 3. resol. 104. Wiestner n. 154. Ruditas personæ electæ, modò qualitates prædictas habeat, valori dispensationis non obest, si Litterarum tenorem in executione observet. Sanch. D. 34. n. 17. Perez n. 6. Wiest. n. cit. Reiffensuel n. 450.

3. Executor, antequam vi talium Litterarum dispense, debet explorare, & videre, an preces veritate nitantur, videlicet, an contractum reipsa sit Impedimentum, an hoc, ut præfertur, occultum sit, an Matrimonium cum eo initum revera sine scandalo separari nequeat, an causa finalis alia allegata subsistat &c. Sanch. D. 34. cit. n. 21. Gobat tr. 9. n. 168. Wiestner n. 155. Reiffensuel n. 453. Ad Examen autem illud

istud non est opus, ut adhibeatur Notarius, vel testes, sed sufficit, si Executor constitutus examinet Oratorem solum, cui dein, etiam sine Juramento, fidem adhibere, & dispensationem impertiri, si preces veritate niti repererit, debet. Sanch. n. 21. cit. Pont. l. 2. de Matr. c. 21. n. 16. Vinc. de Just. l. 1. c. 8. n. 127. Reiffenstuel n. 454. & alij communiter. Ratio est, quia cum hæc dispensandi facultas committatur in solo secretissimo conscientie foro, illius fori Legibus aptari debet. Dixi, si preces veritate niti repererit; nam si invenerit contrarium, dispensare Executor non potest; quia veritas precum est conditio requisita ad valorem Dispensationis, conditione autem non servata, invalida est Dispensatio arg. l. diligenter 5. ff. mandati. Et idem est, si Confessarius, cui delegata est Dispensatio, aliunde, quam ex Confessionis Sacramento, novit, preces allegatas in Litteris esse falsas, aut tacitam veritatem necessariò exprimendam; nam si hoc sciat, exequi non debet, nec potest Litteras, quamvis poenitens eas veras esse mentiendo, vel opinando asserat. Sanch. l. cit. Lezan V. Littere Apostolicæ n. 23. Diana p. 8. tr. 3. resol. 108.

45 4. Dispensatio ista fieri hodie debet in ipso actu Sacramentalis Confessionis, & non aliter, prout liquet ex tenore Litterarum modernarum. Corrad. l. 8. Prax. Dispens. Apost. c. 10. n. 31. Vinc. de Just. c. 8. cit. n. 105. & seqq. Gobat. in Quinar. tr. 5. c. 37. n. 176. Wiestner n. 157. Reiffenstuel n. 457. Et hinc attendi non debet quoad hoc Sanch. n. 29. quia hic scripsit ante novum stylym; nam stylo antiquo, quia clausula hæc Litteris non inferebatur, ad valorem Dispensationis, per Confessarium faciendæ pro foro interno, probabiliter non requirebatur Confessio Sacramentalis. Procedit autem hoc, etiamsi poenitens jam prius alteri rite confessus, & ab hoc absolutus à peccatis suis fuisset, ac proinde nullum haberet in præsens peccatum mortale; adhuc enim Confessio Sacramentalis requiritur; & ratio est, quia Clausula, quæ de stylo hodierno Litteris additur, in ablativo ponitur, Audita prius Sacramentali Confessione; cons. conditionem importat l. à testatore 109. ff. de condit. & demonstr. conditio autem dat formam actui.

46 5. Si dispensetur ad remanendum in Matrimonio cum uxore putativa, cujus consanguineam Orator ante ejus contractum cognovit, Dispensatio dari non potest valide, nisi sublata prius occasione peccandi, ut liquet ex Litteris, circa hoc Impedimentum dare solitis, & notat Gobat n. 190. Wiestner n. 158. Reiffenstuel n. 462. Hinc si Confessarius, cui demandata est executio, ex audita Confessione prudenter cognoscat, occasionem adhuc subsistere, debet ante omnia mandare poenitenti, ut occasio-

nem proximam tollat, & interea, dum sublata illa sit, Dispensationem differre. Sublata autem occasio, & periculum proximum censebitur, si Orator Consanguineam uxoris putativæ, cum qua, quia in eadem domo existerat, sæpius solebat peccare, è domo dimiserit, vel si illa quidem in eadem domo persistat, emendatio tamen jam est secuta, ita, ut periculum proximum subesse non amplius censeatur. Reiffenstuel n. cit.

6. Præmittenda Dispensationi est absolutio à quibus Sententijs, Censuris, ac poenis Ecclesiasticis pro vice, ac tempore, quo super impedimento dispensatur, in forma Ecclesie consueta, illa scilicet, quæ Ecclesia in absoluteione sive à Censuris, sive à peccatis uti consuevit. Bonacin. D. 1. de LL. q. 2. p. 2. n. 19. Gobat. n. 207. Wiestner n. 159.

7. Circa Poenitentias injungendas distinguendum est, an Orator peccatum suum in Confessione anteriore jam expiavit, vel non; nam si primum, non est opus injungere pro illo excessu poenitentiam. Si secundum, injungi debet, sed minui potest, considerata qualitate peccati, ejus frequentia, & maxime dolore Oratoris, quem de peccato à se commissio concepit: item si Dispensatio fieret tempore Jubilæi. Gobat n. 208. Wiestner n. 160. Excipiatur Confessio menstrua; hanc enim Confessarius temperare pro suo arbitrio nequit, & loco illius bimestrem, vel trimestrem injungere, ut notat Reiffenstuel n. 466. & patet ex forma consueta Litterarum, in quibus determinatè præcipitur, ut dispensato injungatur Confessio per totam vitam ad minimum semel in mense peragenda.

8. Dispensatio hæc illud solummodo Impedimentum tollit, super quo petita est arg. c. inter dilectos 6. §. ceterum de fid. Instrum. Gobat n. 238. Wiestner n. 162. Reiffenstuel n. 471. Hinc si Confessarius præter expressum in Litteris Impedimentum, etiam alio poenitentem laborare advertat, dispensare nequit, etsi bona fide, & ex ignorantia invincibili illud exprimere omiserit poenitens; quia per Litteras concessa ipsi est potestas limitata, Dummodo --- aliud Canonicum non obsitet Impedimentum.

9. Antequam de novo contrahatur Matrimonium, mulier de nullitate prioris consensûs certiorari debet, sed ita cautè, ut Oratoris delictum nusquam detegatur. Ipse autem consensus, si Matrimonium prius contractum est in facie Ecclesie, renovari potest sine Parocho, & testibus, prout dictum est Tit. 3. n. 120. & seqq.

10. Quoad legitimationem proles videndum, an proles, de cujus legitimitate quaeritur, sit nata post Matrimonium, vigore Dispensationis contractum, an ante illud. Si primum, legitima erit pro utroque foro, etiamsi legitimationis in Rescrip-

to nulla mentio fuisset facta; quia jam suscepta ponitur ex justis nuptijs. Si secundum iterum distingui debet, an suscepta sit ante, vel post Matrimonium prius putatitium. Si ante, in solo foro conscientiae habebitur pro legitima, ac proinde casu, quo detegeretur postea Impedimentum, favor Dispensationis cessaret. Si post, considerandum, an mala utriusque fide contractum sit Matrimonium, an solum unius bonae. Si hoc alterum, pro utroque foro legitima erit proles. Si prius, iterum legitima tantum erit pro foro interno. P. Wiestner n. 165. § 166.

252 11. Factae Dispensationis nulla danda est attestatio, neque litterae Oratori restituendae, sed statim lacerandae, vel alio modo corrumpendae sunt: si restituerentur Oratori, huic nihil prodesse (intellige, in

foro externo) & Confessor, si non laceratas afferaret, graviter peccaret, & incurreret Excommunicationem latae Sententiae, ut patet ex formula Litterarum, ibi Praesentibus laniatis, quas sub poena Excommunicationis latae sententiae laniare tenearis, ita, ut nullum earum exemplum extet. Litteras tamen illas ita laceratas ad usum aliquem materialem penes se retinere executor posset, ut cum Filiiuc. tr. 10. p. 2. c. 10. n. 357. notat Gobat n. 275. Item potest eas describere, & copiam pro sua, vel aliorum instructione retinere; quia illa verba, ita, ut nullum earum exemplum extet, prohibent tantum Copiam authenticam, in debita Juris forma factam, quae ad probandum pro foro externo serviat. Reiffenstuel n. 483.

§. VIII.

De Matrimonij invalidè contracti Ratificatione.

S U M M A R I U M.

253. Ut revalidetur Matrimonium invalidè contractum, requiritur novus consensus.
254. 255. 256. Qui externus esse debet.
257. 258. 259. Et utriusque putatitij conjugis.
260. 261. 262. 263. Nullitas Matrimonij debet utrique esse nota.
264. Non tamen causa nullitatis.
265. Solvuntur objectiones.
266. An consensus utriusque sit etiam necessarius, quando revalidandum est Matrimonium nulliter ex defectu consensus, sicut, per metum, vel errorem praesiti?
267. Rationes dubitandi.
268. Deciditur Affirmativa.
269. Probatur.
270. Respondetur ad opposita.
271. 272. 273. Qualiter pars ignorans nullitatem Matrimonij certificari de illa debeat?
274. 275. Quae sint partes Confessarii, si advertat adesse impedimentum ignoratum à conjugibus putatitij?
276. 277. An ad revalidandum Matrimonium, invalidè contractum, de novo requiratur praesentia Parochi, & testium?
- 253 **Q**uaritur 1. An, & qualis consensus requiratur, ut ratificetur Matrimonium, quod prius fuit initum invalidè? Certum est, requiri novum consensum ejus, cujus prior consensus illegitimus fuit, & talis fuisse apparet ex Impedimenti praesistentis acquisita novâ notitiâ.
- 254 **D**ubium est, an sufficiat novus hujusmodi consensus merè internus? Ratio dubitandi est, quia hic solus videtur pertinere ad substantiam Matrimonij ex Rescripto Innocentij III. c. quae 25. de Sponsal. ubi hic Summus Pontifex disertè, Matrimonium, inquit, in veritate contrahatur per legitimum viri, & mulieris consensum, sed necessaria sunt, quantum ad Ecclesiam, verba consensum exprimentia de praesenti. Quod maximè locum habere viderur in Matrimonio, si nulliter illud contractum sit ob defectum consensus interni tantum; nam hoc posito, nihil amplius viderur desiderari ad Matrimonium, sed dicendum, legitimum Matrimoniale consensum exprimendum necessariò esse verbis, vel alijs signis externis. Ita S. Thom. in 4. dist. 40. art. 4. Scot. ibid. dist. 33. q. un.
- Sylv. v. Matrimonium 3. q. 2. dist. 6. Navar. Man. c. 22. n. 47. § 30. Sanch. l. 2. de Matr. D. 35. n. 3. & teste P. Wiestner praecipui nominis TT. ac Icti. Sumitur ex c. duobus 1. de Spons. duor. ubi S. Augustinus disertissime ait, Fidem consensum conjugalis esse, quando, etsi non stringit manum, corde tamen, ore consentit ducere, & mutuo se concedunt unus alteri, & mutuo se suscipiunt. Ratio est, quia Matrimonium est contractus humanus, & quidem, si inter Fideles sit initus, Sacramentum; ad utrumque autem necessariò requiritur signum sensibile; ergo &c.
- Ad c. tuae pro Ratione dubitandi al-²⁵⁶ latum dico, ibi solum ostendi, ad Matrimonium non requiri verba formalia, sicut requiruntur ad alia Sacramenta; nam virtualia saltem requiri, patet ex ratione Contractus, qui iniri nequit, nisi inter duos, sibi invicem manifestantes consensum. Ad Conf. Verba, & signa praecedentia, quibus manifestabatur consensus fictus, non possunt esse signa consensu veri postea secuti, cum ad hunc significandum non apponantur.

Qua-